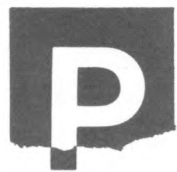

represent the farming part of the house, the first floor containing the kitchen and the living quarters. The housing standards can best show the various activities taking place in the house and most of the objects used in various everyday situations. Several special rearrangements during the year would show the various annual festivities such as Christmas and Easter. It is not to be strictly defined in which direction the visitors should proceed through the exhibition. The exhibition will be accompanied by legends, a guide book, and auditive equipment for guided tours.

MUZEJ PRIGORJA SESVETE – KRONOLOGIJA I POSTAV

Vladimir Sokol
Muzej Prigorja
Sesvete

Kratka kronologija 1975–1990.

ovijest Muzeja zapravo počinje prije petnaest godina otkrićem (potpisanog) jednog, kako se kasnije pokazalo, važnog arheološkog lokaliteta na brijegu Kuzelin sjeverno od Sesveta, u travnju 1973. Ono je sljedećih mjeseci potaklo više

rekognosciranja prigorskog dijela sesvetske općine, kao volonterske djelatnosti, koja su na kraju rezultirala elaboratom predanim 5. studenoga 1975. IV Skupštine općine pod naslovom Valorizacija arheoloških lokaliteta općine Sesvete. Pokazavši od početka zanimanje za arheološku problematiku kao i njenu moguću ekonomsku iskoristivost na svom području, Skupština općine je 1976. godine podržala predložena istraživanja. U drugoj polovici te godine, uza suradnju Antičkog odjela Arheološkog muzeja u Zagrebu a na temelju rješenja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, izvršena su

prva oficijelna arheološka istraživanja, na lokalitetu rimske ville rustice u Donjoj Glavnici (kasnije istražene do kraja). Nakon završetka iskopavanja bila je organizirana ekskurzija arheologa antičara iz zagrebačkih institucija na taj lokalitet, uz razgledanje drugih općinskih spomenika kulture. Usporedno s tim aktivnostima, polako je sazrijevala ideja da se u Sesvetama osnuje muzej kompleksnog sadržaja, čemu se i pristupilo potkraj 1976. godine. Tada je (8. studenoga) odlukom Skupštine općine Sesvete formiran Inicijativni odbor za osnivanje Zavičajnog muzeja Prigorja. Zaposlivši prethodno jednu stručnu osobu u svoje službe (tada Sekretarijat za društvene djelatnosti) sa zaduženjem da izvrši sve potrebne pripremne radnje, općina Sesvete svojom odlukom donesenom 28. sripnja 1977. osniva Muzej. Tada još rani SIZ-ovi uključuju se također, odgovarajućim aktima. Iste godine i Republički komitet za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu izdaje nakon uvida svoje rješenje, te na temelju navedenih dokumenata Okružni privredni sud u Zagrebu 1978. godine registrira Muzej kao samostalnu radnu organizaciju.

Usporedno s administrativno-pravnim poslovima intenzivno se radilo na prikupljanju fundusa i terenskim istraživanjima; okupljali su se suradnici. U proteklih četrnaest godina arheološka iskopavanja ili sondiranja obavljena su na desetak lokaliteta: D. Glavnica-Frtić, Kuzelin, Moravče-Draščica i Rošnica, Dumovec, Gjurjekovec, Markovo polje, Vurnovec, Vugrovec, Šagudovec i Glavničica. Otkrivena su brojna nalazišta iz različitih epoha: prethistorije, antike i srednjega vijeka. Osobito je važno arheološko otkriće naselja Kelta na utvrđenom gradištu Kuzelin uz bilo Medvednice sjeverno od Sesveta, prvo do sada poznato na području Zagreba.

Desetogodišnja opsežna terenska istraživanja narodnoga graditeljstva Prigorja rezultirala su sa do sada istražene gotovo $\frac{3}{4}$ područja djelovanja Muzeja. Metodološki je obrađeno gotovo 2000 čvrstih uglavnom drvenih objekata, uz fotodokumentaciju oko 5500 negativa i dijapozitiva. Također, izvršene su brojne akcije prikupljanja i otkupa etnografskog i povijesnog materijala na terenu, te preuzimanje nekoliko manjih i većih fundusa arhivske i fotografske. Ulaskom općine Sesvete u Gradsku zajednicu općina Zagreba 1982/83. godine, uz sada izravno financiranje USIZ-a kulture grada, naš se razvoj ubrzaniije

Muzej Prigorja, Sesvete –
izgled zgrade; snimio: M.
Tomljenović

nastavlja i 1983. u Muzeju se zapošljava druga stručna osoba (etnolog). Razdoblje od te do 1985. godine Muzej je bio udružen sa Narodnim sveučilištem, što se nije pokazalo svrhovitim. Za Muzej je to značilo razdoblje stagnacije, pa od 1986. godine ponovo djeluje samostalno. U periodu do proljeća 1983. uglavnom je bila dovršena i generalna obnova zgrade kurije sagrađene u 18. stoljeću (1792), u kojoj je Muzej Prigorja od svog osnutka smješten.

Uz prikupljanje fundusa i terenska istraživanja, nije se zanemari ni izložbena djelatnost kojom je, radeći ujedno na pripremama za stalni postav, informirana javnost i stručni krugovi o radu i akcijama institucije. Tako je povijesna zbirka iz svoje djelatnosti izlagala na šest, etnografska na osam a arheološka također na šest izložbi, ukupno dvadeset u proteklom razdoblju. Gostujućih izložbi drugih srodnih organizacija i društvenih zajednica, na dijelu kojih je aktivno surađivao i Muzej Prigorja, a održale su se u njegovim izložbeno-galerijskim prostorima, bilo je više od trideset. Pojedine izložbe Muzeja gostovale su u inozemstvu (etnografska), drugim republikama (povijesna), gradovima sjeverozapadne Hrvatske (arheološka), dok se u bliskoj budućnosti jedna pregledna arheološka izložba priprema za Austriju.

U suradnji s Hrvatskim arheološkim društvom 1978. godine, povodom njegove 100. obljetnice, organizirana je jednodnevna ekskurzija za sudionike simpozija i proslave istraživanim lokalitetima Prigorja: Dumovcu (rimska nekropola), Markovu Polju (rimska cesta) i Donjoj Glavnici (villa rustica). Početkom 1984. godine, završavajući prvu fazu istraživanja ruralne arhitekture, Muzej Prigorja organizirao je etnološki znanstveni skup Narodno graditeljstvo Prigorja s ekskurzijom u mjesto Žerjavinec te pratećom izložbom.

Posljednjim razdobljem od 1986. godine do danas Muzej je uglavnom dovršio svoje osnovno stručno i tehničko ekipiranje i danas ima osam zaposlenih: arheologa, etnologa, povjesničara, konzervatora, dvije osobe sa SSS za administrativne i računovodstvene poslove, te čistačicu. Preuzimanjem prizemne etaže muzejske zgrade (1987) stvorena je mogućnost formiranja posebne Izložbeno-galerijske djelatnosti, koju Muzej posljednjih nekoliko godina razvija, ali još svojim sredstvima. Mogućnost stalnog angažiranja povjesničara umjetnosti ovisit će o općoj situaciji u kulturi; želja je muzealaca, a također i udruženja Sesevskog likovnog kruga (akademci) i LIKAMSESA (amateri), da to bude što prije.

Posljednjih godina Muzej Prigorja angažirao se i na kvalitetnom proširenju djelatnosti surađujući s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti, Slovenskom akademijom, institucijama u inozemstvu, zatim arheološkim, povijesnim i etnografskim muzejima, muzejima i Muzejskim društvom sjeverozapadne Hrvatske, (mrežom) muzeja »vanjskog prstena« grada Zagreba (Brdovec, Samobor, Velika Gorica, Zelina, Muzej grada Zagreba), Muzejskim dokumentacionim centrom i mnogim drugima. Članovi kolektiva sudjelovali su na dvadesetak skupova i seminara, te objavili više desetaka stručnih i znanstvenih tekstova u znanstvenim časopisima, sredstvima javnog informiranja, katalogima i samostalnim publikacijama.

Završavajući ovaj sumaran pregled decenije i pol rada i djelovanja Muzeja Prigorja-Sesvete, za njegovih osam radnika predstoje dva neposredna i složena posla: formiranje izložbeno-galerijskog odjela, te priprema i dovršenje stalnog postava.

Osnovne naznake stalnog postava

Preuzevši tokom 1987. godine i pravno treću etažu zgrade kurije, u kojoj je Muzej smješten, stekli su se uvjeti da se fundus kojim institucija raspolaže trajno izloži javnosti. Novi prostor dobiven je rekonstrukcijom volumena

visokog »kasnobaroknog« krovšta, u kojem je dogradnjom podova i mansardnih prozora stvorena nova etaža, sa još neizvedenom galerijom, ukupne površine 328 četvornih metara. U tu svrhu 1985. godine izrađena je prva dokumentacija o građevinskim radovima jer je treći nivo bio dovršen približno 88 posto. Također je izrađen sinopsis građe arheološke, etnografske i povijesne zbirke.

Nedavnim kompletnim preuzimanjem čitave zgrade, uključivši i dio polukata koji privremeno nije useljiv, Muzej raspolaže sljedećim prostorom:

I. ETAŽA (POLUKAT)

■ izložbeno-galerijski prostor	120 m ²
■ konzervatorska radionica	15 m ²
■ soba kustosa i biblioteka, 2 prostorije	40 m ²

II. ETAŽA (1. KAT)

■ radni prostori (kustosi, administracija), 3 odnosno 5 prostorija	92 m ²
■ INDOK / muzejski arhiv, 1 prostorija	m ²
■ depo, 2 + 2 prostorije	55 m ²
■ predvorje stalnog postava	25 m ²

III. ETAŽA (POTKROVLJE)

■ izložbeni prostor stalnog postava	328 m ²
-------------------------------------	--------------------

Multidisciplinarni pristup za Muzej Prigorja znači tematsko proširenje obradom prirodoslovlja i zavičajnog prostora, te kulturnom historijom kao završnim dijelom. To se planira realizirati u suradnji s odgovarajućim institucijama.

Izložbeni prostor stalnog postava počeo će već na prvoj etaži višenamjenskom dvoranom u kojoj će se prezentirati materijali pretežno specijalističkim studijskim izložbama. One će biti u funkciji objašnjavanja i tematskog razrađivanja onih blokova građe u stalnom postavu koji zbog ograničenog prostora (ili novih naknadnih istraživanja, odnosno saznanja i akvizicija) neće (ne mogu) biti optimalno stručno i znanstveno razrađeni.

U užem smislu, prostor stalnog postava počinje na prvom katu predvorjem koje će funkcionirati kao pretprostor izložbe čiji se matični prostor nalazi na trećoj etaži adaptiranoga visokoga krovšta. On će nositi osnovne informacijske jedinice, a bit će pogodan za prihvata grupa, školske djece u zavičajnoj nastavi, i sl. S te točke kroz rekonstruirano stepenište (smanjenje nagiba) ulazit će se u izložbu smještenu u dvorani s ugrađenom galerijom. Nju presijecaju za razgledanje sačuvane grede »kasnobarokne« krovne konstrukcije, koja će uređena za prezentaciju svojom izvornošću (sve veze izvedene su drvenim klinovima) predstavljati prvi eksponat. Prostor vizualno razbijaju široki monolitni stupovi dimnjaka, koji će svojim položajem predstavljati važne informacijske punktove ekspozicije.

Opredijelili smo se za multidisciplinarni i multimedijalni pristup izlaganja zavičajne građe o Prigorju i to njegovim sesevskim dijelom.

Prvi i uvodni dio sačinjavat će blok geografije i prirodoslovlja: opće karakteristike kao i makroregionalne posebitosti, mikroregionalni položaj kraja i njegova korelacija sa susjednim područjima.

Slijedi arheološki prikaz starije prošlosti s osnovnim temama iz prehistorije, antike i srednjega vijeka. Razvojem kasnosrednjovjekovnih castruma i turskim prodorima u ove krajeve u 16. stoljeću završava se izlaganje arheološke građe. Etnografsku zbirku sačinjava veoma bogata građa o tradicijskom, pretežno drvenom graditeljstvu brdskih i ravničarskih naselja Prigorja. Izložiti će se dio bogate kolekcije lončarskih proizvoda te tematskih cjelina iz tekstilne, poljoprivredne i druge proizvodnje (narodne nošnje, kućni tekstil, drveni

proizvodi, naprave i alati itd.).

Povijesni blok sačinjavat će najstariji srednjovjekovni izvori i dokumenti o kraju, aspekti feudalnih odnosa: seljaštvo – položaj, bune i otpori; viteštvo, crkveni redovi, magnati itd. Zatim kao dio turski ratovi te dolazak novoga doba.

Dio tema ovog stoljeća bit će obrađen kroz pregled kulturne historije: oba zadnja svjetska rata, stvaranje i manifestacije građanskog društva između dva rata – političke stranke, sportska društva, Hrvatski sokol, kultura. Zatim stvaranje Sesveta kao novog administrativnog i industrijskog centra istočnog Zagreba.

Da bi se taj opsežan projekt i posao što kvalitetnije, uz poštovanje suvremenih muzeoloških trendova, što uspješnije proveo, formirana je radna grupa u koju je uz stručnjake muzeja Prigorja-Sesvete uključena i projektna organizacija Trajna radna zajednica Synthesis arhitekta Željka Kovačića, kao i stručnjaci Muzejskoga dokumentacionog centra. Prvi dio posla (konceptije, sinopsisi, projekti) obavljen je tijekom protekle godine, a relativno skromna sredstva u cijelosti utrošena. Opseg nastavka posla ovisit će o mogućnostima grada, društva i podrške sesvetske privrede.

Primljeno: 9. 4. 1990.

SUMMARY

The Museum of Prigorje in Sesvete: chronology and the display

Vladimir Sokol

The local museum in Sesvete was founded in 1977, since which year the holdings have been diligently collected, and research carried out. Archaeological excavation and probing has been carried out in about ten localities, the popular architecture of Prigorje was studied, collecting of ethnographic and historical material organized, and some 20 exhibitions prepared.

The museum is placed in the local manor house built in 1792, and later completely renovated. The permanent display, which will be introduced by exhibits on the second floor, will be housed on the third floor in the adapted attic on 328 square metres. A multidisciplinary and multimedia approach to the presentation of the holdings has been adopted. The display will be organized into sections, the archaeological, ethnographic, historical, and an overview of the area's cultural history during the present century. The museum staff are aided in their preparations by the architect Željko Kovačić. The first part of the work (the concept, synopsis and design) has been completed so far, further work depending on the financial means available.

NOVI POSTAV GALERIJE ANTUNA AUGUSTINČIĆA U KLANJCU

Slavica Marković

Galerija Antuna Augustinčića

Klanjec

edu mlade muzejske ustanove u Hrvatskoj ubraja se i Galerija Antuna Augustinčića u Klanjcu, koja je osnovana i otvorena javnosti 4. svibnja 1976.

Kako je ipak velik broj muzejskih zbirki smješten u neprimjerenim objektima, građenima za neku

drugu namjenu, od namjenski građenih objekata s pravom očekujemo mnogo. Očekujemo da budu smišljeno locirani, da budu skladno uklopljeni, da budu funkcionalni – sa svim potrebnim prostorima i opremom, dakle, da na najbolji mogući način služe svrsi.

Arhitektura Galerije i prvi stalni postav

Gradnju Galerije uvjetovao je Augustinčić u darovnici kojom je sva svoja djela poklonio rodnom gradu. On je odabrao mjesto građevini, arhitekta, ali i radove koje je želio izložiti. No, prije otvorenja Augustinčić je promijenio mišljenje i u Galeriji izložio dvostruko više radova nego što je to bilo predviđeno projektom zgrade. Od početka, on je ne samo darovatelj skulptura nego i koautor građevine, a posebno je angažiran kod prvog stalnog postava, te ga možemo smatrati i njegovim autorom.

Arhitektura Galerije u Klanjcu izrasla je u voćnjaku Franjevačkog samostana, nadomak glavnom trgu, u starom gradskom središtu. To je bio jak rez u vitalno urbano tkivo malog ali smišljeno i dobro organiziranoga zagorskog gradića. Put u srce grada, na kojem se našla i Galerija, ostvaren je razvaljivanjem staroga, baroknog ogradnog zida koji je zatvarao franjevački voćnjak, kao dio samostalnoga kompleksa.

Arhitekt Ante Lozica projektirao je izložbeni prostor za odabrana djela, no nije predvidio nužni radni prostor za stručno i administrativno osoblje, prostor priručne biblioteke i dokumentacije, depoa i restauratorske radionice, a niti izložbeni salon za povremene tematske izložbe, očito vođen izričitim zahtjevom samog Augustinčića.

Izostale su, vidimo, i konzultacije s konzervatorom, urbanistom, muzealcem, pa je propusta u startu bilo podosta.

Volumenom građevine arhitekt se želio približiti arhitekturi sredine kojom dominiraju manje obiteljske gradnje dvoslivnih krovova pokrivenih biber crijepom. Da bi izbjegao velike površine krovnih ploha, on je galerijski prostor zamislio i sagradio kao dvije jednake dvorane povezane hodnikom, a ulaz u građevinu izveo asimetrično ispred toga veznog prostora. I kako se Galerija oblikom i materijalom uklopila u zadani ambijent, volumenom i lokacijom ona je narušila ravnotežu urbanog tkiva. Čitljiva je želja Augustinčićeva da svoje djelo uklopi u srce Klanjca, uz franjevece i Erdödie, no ne možemo reći da je ta interpolacija i urbanistički gledano uspjela.

Izložbeni prostor Galerije zauzima 90 posto ukupnog prostora. Raspoređen je tlocrtno u obliku slova U, a upotpunjuju ga ulazni prostor, sobica za kustosa, dva WC-a i kotlovnica za centralno grijanje. Osvijetljen je kroz uske horizontalne rezove prozora koji teku uzduž zgrade, dakle sa strane, i kroz pleksiglasne površine krova odozgo.

U tako organiziran i oblikovan prostor Augustinčić je postavio pedesetak radova, među kojima i dvije velike figure konja, dok je treću, iako zamišljenu